

Slovenski dom

Stev. 2

V Ljubljani, sreda 3. januarja 1940

Leto V

Zanimiva ozadja nenadnega odpoklica angleškega poslanika iz Moskve:

Napovedi o bližnjem poslabšanju razmerja med Anglijo in Sovjeti

Italijanski tisk pravi, da se Nemčija pripravlja na zasedbo ruske Ukrajine, da bi prehitela Angleže

London, 3. jan. o. Sovjetski zunanjji minister Molotov je angleškemu poslaniku v Moskvi, ki je odpotoval v Anglijo, ob odhodu sporočil, da sovjetska vlada že dalje časa opazuje, da vodi Anglija vedno sovražnejšo politiko proti Rusiji. To angleško ravnanje grozi poslabšati dosedanje odnosaje med obema državama.

V tej uradni sovjetski izjavi vidijo angleški krogi napoved o morebitnih daljnosežnih spremembah med Anglijo in Rusijo, ki bodo močno vplivale na potek evropske vojne. Če bi prišlo do ustavitev diplomatskih odnosa med obema državama, zdi se, da bi Sovjeti sklenili potem pravo vojaško zvezo z Nemčijo ter stopili dejansko v vojno ob strani Nemčije.

Turin, 3. jan. o. Vodilni italijanski dnevnik »Stampa« prinaša daljši članek o tem, kakšni razlogi so priveli Anglijo, da je nedenadno poklicala svojega poslanika v Moskvi Seetsa domov. List razpravlja o teh vzrokih takole:

Sovjetski napad na Finsko je spremenil angleško sodbo o sovjetski Rusiji, o njenih pravih namenih in o njeni moći, ki se je v spopadu s Finci izkazala kot zelo dvomljiva. V nekaterih angleških krogih vstaja zaradi tega misel, že ne bi kazalo obračunati tudi s komunizmom v Rusiji. Odločilnega pomena za bodoče angleško ravnanje glede Rusije bodo poročila, ki jih bo dal angleški vladni moskovski poslanik. Gre pri tem za poročila take vrste, ki jih ni mogoče pošiljati pisorno ali brzjavno.

Anglija hoče točno vedeti, kakšno je sedanje pravo razpoloženje med sovjetskim prebivalstvom spriči vesti, ki dan za dnem govore o delnih uporih med delavstvom in vojaštvom. Posebne važnosti je vprašanje ali bi bilo ob morebitnem zunanjem vojaškem porazu Sovjetov moči računati z notranjo revolucijo in s spremembami sedanjega Nemčije prijaznega političnega reda. Če je mogoče računati na tak tako, potem Anglija ne bo odlasila s spremembami svojega razmerja do Rusije in se tudi spustila z njo v odkrito nasproti, ki bo moralno dovesti do sropoda. Ob morebitni zmagi bi Anglia vzela Nemčiji rusko pomoč in onemogočila ogrožanje svoje posesti v Aziji po komunistični propagandi.

Važno je pri tem vprašanje, kaj bo storila Nemčija. Italijanski list sodi, da bo ob prvih zna-

menjih morebitnega angleškega napada na Rusijo Nemčija takoj zasedla — navzicle vsem zvezam in pogodbam s Sovjeti — rusko Ukrajinu do Dona in Crnega morja. S tem bi bilo izpolnjeno tisto, kar si je Hitler ves čas želel in kar je predlagal lani januarja tudi Poljski: dobiti v roke vso Ukrajinu, njeni žito, njeni rudno bogastvo in ogromne industrijske naprave ob Donu (Dnjeprostroj) itd. S tem bi Nemčija postala gleda svoje preskrbe nedovisna in nepremagljiva, če bi vodstvo in gospodarsko organizacijo teh predelov prevzeli v zasedeni Ukrajinu tudi upravo.

Potemtakem bi zaradi spremenjenega političnega položaja v Evropi kmalu moglo priti do konca v prijateljstvu med narodnosocialistično Nemčijo in sovjetsko Rusijo.

Morska poplava v zahodni Turčiji je zahtevala dozdaj 1200 življenj

Novi potresni sunki v vzhodni Turčiji

Ankara, 3. jan. o. Po zadnjih vesteh so silovite poplave ob zahodni turški obali, zlasti ob Marmarskem morju povzročile ogromno škodo. Uničene so cele vasi. Stotiso mrtvih zaradi poplave znaša, koliko je zdaj znano, 1200.

Povodnji v zahodnem delu Anatolije so zasegle vse kraje s Mirne do Adapasara ter potmenijo pravo narodno nesrečo. Po nekaterih krajih, kakor n. pr. v vasi Mustafi Kemal ni niti ene hiše, v katero ne bi bila vdrla voda. Številne družine se niso mogle pravocasno umakniti pred katastrofo in zdaj na strehah svojih hiš v največjem mrazu in polno groze pričakujejo pomoč. Oddelki pionirjev ter vojaštva se prizadevajo z nadčloveškimi naporji, da bi rešili prebivalstvo.

Predsednik turške republike Ismet Ineni še daje obiske kraje, ki jih je prizadel potres. Včeraj

V angleškem in francoskem tisku so se razširile vesti o novem atentatu na nemškega kanclerja pri čemer naj bi bil ranjen tudi maršal Göring. Nemške oblasti ne poročajo nič o tem, kje naj bi bil kancler zdaj, in pravijo samo, da maršal Göring ni bil ranjen.

rajšnji dan je prebil v Tokatu, odkoder je na ljudstvo prizadetih krajev naslovil poslanico, v kateri bodri narod in mu zagotavlja pomoč vlade in vsega turškega naroda. Državni poglavar je včeraj prispel v Malatijo.

Nov močan potres je opustošil pokrajino Japagata in pokrajino vzhodno od Erzinciona. Potres se je začel ob 14.45. V devetih vseh se je trudilo 97 hiš, 67 pa jih je bilo poškodovanih. Človeški žrtev ni bil. Ob 16.20 so čutili močan potres tudi v Čankerevu. Podrobnosti še ni, vendar menijo, da ni bilo človeških žrtev.

Ameriška pritožba v Londonu zaradi zaplembe pošte za Nemčijo

London, 3. januarja o. Ameriški poslanik v Londonu je včeraj izročil angleški vladni uradni protest Ameriki proti temu, da Angleži plenijo ameriško pošto, ki gre z ameriškimi in nevralnimi ladjami in Nemčijo, in seveda tudi nemško pošto za Ameriko. Ameriška vladva pravi, da take pravice Angliji ne more priznati. Angleška vladva odgovarja na ta protest, da je pregled pošte za Nemčijo in iz Nemčije bil sklenjen zaradi tega, da bi Anglia Nemčiji preprečila pošiljanje tujih deviz iz Amerike. Tuji denar spada v seznam tithatskega blaga, ki ga Anglia in Francija ne dovoljujeta dozavati v Nemčijo, ker je to blago bistvenega pomena za vojskovanje in za vojne nakupe. Zadnje dni so angleške oblasti zaplenile 1600 vreč ameriške pošte za Nemčijo.

Vremensko poročilo

Bled: —16, jasno, mirno, 26 cm snega pršič, drsalische uporabno.

Radovljica: —19, jasno, mirno, 5 cm pršiča na 10 cm podlage, drsalische uporabno.

Jezerje: —16, jasno, 10 cm pršiča na 25 cm podlage.

Sv. Križ nad Jesenicami: —10, jasno, mirno, 12 cm pršiča na 30 cm podlage.

Poževo: —12, jasno, 5 cm pršiča.

Škofja Loka: —16, jasno, mirno, 5 cm pršiča na 15 cm podlage.

Kranjska gora: —16, jasno, mirno, smuško te rišče spodaj 27 cm, zgoraj pa 37 cm snega, snež, drsalische uporabno.

Nemški kancler Hitler, poveljnik nemške vojske general Brauchitsch in poveljnik mornarice admiral Raeder so za Novo leto dali dnevna povelja nemški vojski in mornarici v katerih zagotavljajo, da bo Nemčija v I. 1940. gotovo zmaga.

Nemški listi prinašajo pod velikimi naslovi podatke o poljskih grozodejstvih nad Nemci, ter delajo zanje odgovorno poljsko vlado in Anglijo. Po nemških uradnih podatkih je bilo med vojno na Poljskem ubitih 5.437 nemških civilistov. Angleški listi odgovarjajo nemškemu tisku in pravijo, da je bilo ob istem času pobitih okoli 3.000.000 poljskih civilistov.

300 ameriških radijskih postaj je včeraj posvetilo dajši oddajo Italiji in njenemu napredku pod Mussolinijevo vladno.

Norveški 9100 tonski parnik »Luna« je zadel na mino ob severni norveški obali in se potopil. Moštvo se je resilo. — Tudi angleški parnik »Boxhill« se je potopil zaradi mine na severnem morju. Pri tem je izgubilo življenje 20 članov posadke.

Sneg je zapadel po vsej Italiji, tudi v Rimu in Napoliju, kar je velika redkost, saj so se v Napolju ob tem času ponavadi kopali v morju. Sneg je padal v soboto vso noč.

Za 1.800.000 ton nemških trgovskih ladij čaka po raznih neutralnih pristaniščih sveta. Ker ladje ne morejo več plačevati dragih pristaniščnih pristojbin, bodo morale izbirati ali naj se same potopiti ali pa naj se dajo zajeti angleškim in francoskim vojnim ladjam, ki stražijo na svetovnih morjih.

Dva osebna vlaka sta trčila v Belgiji blizu Bruselja. 10 ljudi je bilo pri tem malo ranjenih.

Romunski kralj Karol je za Novo leto poslal svojemu narodu razglas, v katerem pravi, da bo Romunija ohranila mir z vsemi narodi, da bo

Vesti 3. januarja

Nemčija računa spomladi imeti pod orožjem 5 milijonov vojakov popolnoma ali delno za vojskanje. Tem 5 milijonov bo bilo nasproti 3 milij. Angležev in najmanj toliko Francozov. Nemške oblasti so menoma prepovedale kazati v Španiji protiboljševski film »Križarka Sebastopol«, ki ga je odposlanstvo nemškega propagandnega ministra predvajalo po raznih španskih krajih. De prepovedi je prišlo zaradi zvez z Rusijo.

Nemška policija je izdala zaporno povleje proti slovitemu industrijcu Thyssenu, ki je s svojim denarjem omogočil narodnemu socializmu zmago. Mož, ki je pobegnil v Slico, so vzel vse premoženje in ga dolže tativne, goljušje, titopatstva z devizami itd.

Angleško ministrstvo za vojno preskrbo je dozdaj izdalo za nakupe raznega blaga okrog 200 milijard dinarjev.

Neka nemška vojna ladja je včeraj priplula v švedsko luko Trelborg ter tam izkrcala nekaj ubitih in ranjenih mornarjev.

Švedska je decembra meseca izgubila 11 trgovskih ladji zaradi podmornic in mlin.

Predsednik USA, Roosevelt, je izjavil danes časnikarjem, da upa, da bo njegov odposlanec pri sveti stolici, Taylor, uspel s svojo nalogo.

Angleška poročila iz Moskve pravijo, da je bil odstavljen že tudi novi poveljnik rdeče vojske na finskem bojišču, general Stern. Na njegovo mesto pa da je bil imenovan stariborec iz prvih časov boljševizma, maršal Sovjetske Rusije si zelo prizadeva, da bi tudi Estonijo potegnila v vojno s Finsko, da bi Sovjeti lahko uporabljali vse estonsko ozemlje kot izhodišče na Finsko. Estonija se tega brani, češ, da nedavna pogodba s Sovjeti ne velja za finski primer, saj so boljševiki napadli Finsko.

Svet ni tako gosto naseljen, da bi ne bilo moči najti življenskega prostora za vse ljudi. Treba je samo dobre volje, je govoril norveški prestolonaslednik Olaf za Novo leto.

Promet skozi Sueški prekop je lani padel za 50% v primeri z predlanškim letom.

Zadnji požar v Vatikanu je nastal zaradi malomarnosti osebja, ki je popravljalo nekatere prostore.

Angleška vlada je šele zdaj izdala določila o delni omejitvi porabe tekočega goriva za zasebni promet. Ta ukrep razlagajo samo kot previdnostni korak, ne pa kot znamenje, da bi Angliji tega goriva manjkalo.

Edinstvo med Anglijo in Francijo naj služi evropskim državam kot primer, kakšna bi morala biti bodoča federativna Evropa, za katero se Anglia in Francija v sedanji vojni vojskujeta. Tako piše o pomenu zadnjega Daladierovega govora angleški tisk.

V Združenih državah je včeraj začel veljati zakon o delavskih pokojninah.

V Jeruzalemu so končali precej dela za obnovitev cerkve Božjega groba, ki je bila v nevarnosti, da se podere. Pri obnovitvi so našli veliko dragocenih starin iz prve dobe krščanstva.

Ves svetovni tisk razpravlja o finski zmagi pri Suomisalmiju, in pravi, da je ta zmaga uspeh preimljenega finskega vojnega načrta. Finci so sovjetsko vojsko spustili daleč naprej, potem pa pritisnili nanjo z obrestrjenjem in ji pretrgali zvezo z ruskim zaledjem.

Po vsem južnem Tirolskem so začeli z veliko naglico pripravljati vse potrebno za preseleitev tistih Nemcev, ki so do 31. decembra glasovali za Nemčijo.

Nemške oblasti na Češkem izjavljajo, da so nenesljene vse vesti, po katerih naj bi bilo zadnje čase na Češkem in Moravskem aretiranih nad 450 višjih in nižjih duhovnikov. Uradna izjava pravi, da uživajo čehi v verskem pogledu in tudi sicer tako svobodo, kakor še nikdar poprej.

Anglia in Francija se pogajata s Švedsko in Norveško za prevoz letal in vojnega materiala na Finsko, piše danski glavni dnevnik »Politiken«.

Nemški poslanik v Uruguayu je vložil pri takojšnji vladni oster protest proti temu, da so urugvajske oblasti internirale nemško pomočno križarko »Tacomo«.

Italijanska vlada je ustanovila poseben komisariat za ribolov. Z novo ureditvijo ribjega lava hočejo zagotoviti Italiji dva milijona centov rib, ko so jih dozdaj morali vsako leto uvoziti iz tujine.

V London je dopotovalo dansko gospodarsko zastopstvo, ki se bo pogajalo za sklenitev nove trgovske pogodbe z Anglijo.

Poluradno glasilo madžarske vlade »Pester Lloyd« prinaša v novletni številki izjavno jugoslovanskega ministarskega predsednika Cvetkovića, ki napoveduje novo zblževanje med Jugoslavijo in Madžarsko.

Ameriška zbornica se bo danes sešla na novo zasedanje, v začetku katerega bo prebrano pismo predsednika Roosevelteta o bodoči ameriški politiki.

Tudi pri nas ni vse dovoljeno

Maribor, 2. januarja.

Pred velikim senatom mariborskoga okrožnega sodišča se je nedavno zagovarjal 29 letni delavec Jakob Judt iz Cervente v Banatu. Mož je v Mariboru razsirjal alarmantne in neresnične vesti. Zaradi tega je bil otočen po zakonu o zaščiti države in bil danes po tem zakonu obsojen na eno leto in pol robije in na tri leta izguba častnih državljanških pravic. Mož je sedaj menda spoznal, da tudi pri nas ni vse dovoljeno in da se jo tudi v naši državi treba držati zakonov. Naj bo to opomin tistim, ki tudi radi razširjajo neresnične vesti, pa jih dolga roka oblasti dosedaj se ni mogla zgrabitati z vrat.

Pri Suomisalmiju finska vojska čisti na novo zasedeno ozemlje in preganja ostanke rdeče vojske proti meji. Na drugih delih bojišča so krožile patrole in strelični topovi.

Neka sovjetska vojna ladja je brez posebnega uspeha streljala na finsko obalno topništvo pri Kojivstu. Slovensko letalstvo je bombardiralo nekaj mest, med njimi Abo in Uleabor. Nekaj civilistov je bilo ubitih in ranjenih, poleg tvarne škode. Na drugih krajih bombe niso povzročile posebne škode in niso zahtevale angleških žrtev. Finsko

Ljubljana od včeraj do danes

Glavna praznovanja so zdaj v kraju. Še v sobot in v nedeljo sta drug ob drugem dva praznična dneva, potem bo pa mir prav do Velike noči. Zadnji mesec in preteklem letu je bil s prazniki založen tako kakor malokatero leto. In ljudje so tudi praznovali tako kakor še ne kmalu! Kljub draginji in hidom časom so bili zato imenovani javni lokali ob vsaki priliki izborni zasedeni. Zdi se, da se je ljudi polotila nekakšna resignacija, v kateri sami sebi govore, češ, le bodimo zdaj veseli, kdo ve, če bomo konec drugega še lahko! Zato pa so tudi obhajali Silvestra kakor še ne kmalu.

Mraz je postal postal prav občuten

Za Silvestra in za novo leto je mraz nekoliko odnesel. Tudi včeraj je že ves dan kazal termometer temperatu nekaj stopinj pod ničlo, dve, tri, štiri največ. Zvezčer pa je živo srebro naglo združnilo na deset in ponoči na dvanaest pod ničlo. Iz raznih krajev poročajo o nenavadno huden mrazu. Tam nekje na Notranjskem se je pripetilo tole: zjutraj, ko so šli ljudje čez potok, so zagledali kar neverjeten prizor. V strugi je na ledenu ploskev primrnila mačka. Živalca je šla ponoči pit, ledena skorja je moralna nekje počiti, pa se je čez ploskev vilja tenka plast podhlajene vode. Žival je stopila v vodo in začela piti, pa je pri tem primrnila na led in tako v stoječem stanju tudi ostala do jutra, ko so jo zmrzlo našli ljudje. Še čez dan so jo hodili ljudje ogledovat, da so se prepričali o resničnosti tega skoraj neverjetnega dogodka.

V Ljubljani je davi kazal termometer -14,4 stopinj Celzija. V Mariboru so zabeležili izmed vseh znacilnejših mest v državi najnižjo temperaturo -21 stopinj Celzija. V Zagrebu so imeli davi -11 stopinj Celzija, v Belgradu -12, v Sarajevu pa -19 stopinj Celzija. Tudi po primorskih mestih in otokih je zdržnila temperatura pod ničlo, edino v Dubrovniku je še ostala na ničli. Na ljubljanskem letališču so dali namerili -18,8 stopinj Celzija, manj kakor ob koncu leta. Zdi pa se, da bo temperatura zdaj vsak dan nižja, saj se je vreme izboljšalo in gre tudi barometer kvišku.

Nesrečni padci in nerodne poškodbe

Že z novim letom je ljubljanska bolnišnica sprejela lepo število novih bolnikov, naslednjih dneva pa se je obisk še povečal. Tako pravijo, da se je samo včeraj oglasilo za pomoč okrog stopetdeset pacientov. Kakor kaže, leto, ki smo ga nastopili, ne bo prav nič zaostajalo po balanci obiska za letom, od katerega smo se bili pred tremi dnevi poslovili. Verjetnejše je celo, da bomo letos potoliki rekord, ki je bil lani postavljen. Svet bo v bolnišnici star gneča, spet bodo ljudje tarnili o nevzdržni tesnobi in o nujno potrebnih povečavanih bolnišnicah kakor so letos in vsa zadnja leto. Najbrž pa bo vse skupaj spet zaledlo toliko, kolikor prejšnja leta. Čas bi pa že bil, da bi se merodajni za tolikšne, tako utemeljene in pravične pritožbe enkrat vendar že zmenili ter poskrbeli, da bi naše mesto končno že doblo modernim zahtevam odgovarjajoča bolnišnica.

Ponesrečencev ni bilo mnogo. Sprejeti so bili vse skupaj trije in sicer taki, ki so dobili poškodbe zaradi nesrečnih padcev.

Sin orožniškega narednika iz Domžal, Peter Vavko je šel smučati, pa je padel tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo.

Sin zasebnega uradnika iz Kočevja, Vilko Kajfej, je padel ter si zlomil levo roko.

V gozd je šel voziti hлode Jože Ahačič, deavec od Sv. Ane nad Tržičem. Naložil je voz in se spustil po strmali, pri mu je tako nerodno izpodrsnilo, da je pri padcu prišel pod voz. V bolnišnici so ugotovili, da si je zlomil nogo.

Svet je ugasnilo mlado življenje

V ponedeljek dopoldne je v Šiški prišlo do nesreče, ki je danes zjutraj ob četrti na devet zahtevala življenje znanega alpinista, akademika Milana Gostiša. Gostiša je skočil nepredvidno čez železniški tir, ker je mislil, da bo prehitel vlak, ki je prav ta čas vozil s postajo. Vlak pa je bil hitrejši, lokomotiva je Gostiša odbila vstran, da je padel in bležel v nezavest. Zdravnički v bolnišnici so ugotovili frakturo lobanje, menili pa so, da si bo Gostiša še opomogel, saj je bil izredno krepke in odporne telesne konstrukcije. Da danes zjutraj je bil večinoma pri zavesti ter je tudi lahko govoril. Davi pa se mu je stanje nenadoma takoj poslabšalo, da se je bilo bati najhujšega. In neizgibno žal je tudi nastopilo. Ob četrti na devet dopoldne je Milan Gostiša poškodbam podlegel.

Pokojni Milan Gostiša je bil fant vedrega, prijaznega značaja, splošno priljubljen. Pred nekaj leti je bil eden naših priznano najboljših plezalev ter je izvedel med drugimi vzponi tudi smer, ki še dandanes velja za najtežjo smer v severni triglavski steni (smer Gostiša-Jesih, skalaska smer). Naj počiva v miru, naj mu bo lahka zemlja!

Smrt blage slovenske žene

Iz Luč pri Višnji gori je prispela žalostna vest, da je tam umrla splošno znana in splošno priljubljena plemenita krščanska žena, gospa Katarina Trontelj, po domače »Vrjakova mati«, v visoki starosti 73 let, previdena s tolazili svete vere.

Pokojnica je bila daleč naokrog znana po svoji dobroščnosti in ljubezni do bližnjega. Njeno dobro srce se je zlasti izkazalo ob hudičasih zadnje svetovne vojne, ko je pribezalo v naše kraje nešteito beguncov s Primorskega, kjer je tedaj divjala bojna vihra. Marsikateri od teh pomoči potrebnih siromakov se še zdaj z globoko hvaležnostjo spominja blage gospe, ki je premnogom pomagala, kolikor je le mogla.

Po svetovni vojni je gospa posvetila vso skrb revnim otrokom. Bila je vneta podpornica tamkajšnje podružnice. Kljub visoki starosti, je bila še prav do zadnjega čila in vedra. Prav do zadnjih časov je bila še vsako jutro pri sveti maši. Pogreb bo danes popoldne ob 3 poldne na farnem pokopališču v Zalni.

Ali je bilo treba povečati železniško postajo v Otočah?

Pod naslovom: »Most, ki se tiče samo Brezja in romarjev«, je izšel članek v »Jutru«, dan 24. decembra 1939 na 14. strani peti stolpec. Dopus je bil datiran 19. dec. 1939 iz Podnarja.

Dopisnik se je najprej spravil na prestavljenje in povečano postajo poslopje v Otočah, kjer hoče dokazati, da ni bilo potrebno železniško postajo v Otočah prestavljati oziroma povečati, češ da za domačine nima nobenega pomena. Ta trditev je brezvonom površna, ker smo trdno prepričani, da je bilo s prestavljivo početje ustrezno tudi vsem domačinom, ki vstopajo na vlak na postajo Otoča, kar trdi tudi sam dopisnik »Jutras« v začetku članka. Teh domačinov pa ni tako malo, saj prihaja na postajo Otoče prebivalci iz naslednjih vasi: Otoče, Srednja in Spodnja Dobrava, večina iz Lipnice, Kamne gorice, Kropje in Mišač na desni strani Save, iz Posavca, Ljubnega, Brezij, Dobrepola in deloma iz vasi Globoko ter Črnivec na lev strani Save. Vsega skupaj prihaja na postajo Otoče prebivalci iz 14 vasi, kar pa gotovo ni tako malo in brezvonom. Tudi trditev, da bi za domačine zadostovala dosedanja mala postaja le deloma drži, saj postaja ni imela za zimski čas dovolj prostorne čakalnice. V malo sobo, kjer je bilo pozimi toplo, je šlo le malo ljudi, tako da v zimskem času velikokrat eni zadostovala niti za domačine. Sicer pa smo tudi mi trdno prepričani, da postaje niso površno izključno zaradi domačega prometa, temveč zaradi letnega prometa, kjer izstopa in vstopa na otoški postaji na tisoče romarjev in turistov, posebno po praznikih in nedeljah. Že zaradi morebitnih nesreč pri velikem navalu je bilo nujno potrebno otoško postajo povečati. Otoška postaja ima poleti toliko prometa, kot skoraj nobena druga postaja na celi gorenjski progi, če izvzamemo industrijske mesta. Vsak, ki je prišel v letnem času na otoško postajo, je uvidel, da je povečanje nujno potrebno, le dopisnik »Jutras« iz okolice Podnarja ima še danes pomislek proti takšni pridobitvi. Brezvonom pa tudi železniški strokovnjaki in država ne bi pristali na takšne invicetije, če ne bi tega zahtevala potreba. Očividno pa dopisnik »Jutras« ne privoči romarjev, ki poleti prihaja na božjo pot k Mariji Pomagaj bolj udobno in prostorno želez postajo. Saj bi se romarji še nadalje lahko stiskali in posedali po pesku na majhni do sedanj otoški postaji. Tudi ugotovitev, da se na otoški postaji ne bo mogel razviti tovorni promet, ke nimata pravega zaledja, ni popolnoma točna. Vee kaže, da je le dopisnik postaja v Podnarju došel bolj pri srcu, kot otoška. Morda pa je dopisnik »Jutras« hotel streliati še v kakšen drug grm, kjer morda tiči zajec posebne sorte?

V drugem delu članka je dopisnik obravnaval otoški most čez Savo, kjer trdi, da ni važna za okoliške občine postavitev novega mostu. Ne bomo se spuščali v ugotavljanja, kdo je dolžan skrbiti za otoški most, ker bi bilo to preobširno. Samo eno dejstvo ostane, da je most v Otočah nujno potreben in vsej v takšnem stanju, da je možen prenos z različnimi vozili. — Nato je dopisnik »Jutras« šel čez otoški most in po perškarju klancu dosegel na Brezje, kjer mu ni prav nič všeč. Preveč romarskega denarja se prime cerkev in Brezjanov, tako da bi prav lahko skrbeli za otoški most. Nasigrede je dopisnik »Jutras« ugotovil, da je most v Podnarju in na Lancovem mnogo bolj potreben kot v Otočah, pri večem tem pa je vnes prezir most v Globkem, ki komaj čaka, da bi ga podprli s kakšno novo nogo. Mogoče se bomo na teh mostovih še kdaj srečali in se kaj pomenili.

Naročajite in širite Slovenski dom!

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

»Hotel Sacher« (Kino Matica). Po dolgem, dolgem času spet nemški film, ki se ga da gledati. Režiser Engel je ime tvorca, ki je oživil zanimivi kos dunajskega predvojnega življenja iz davnih dnevih. To je v avstrijski prestolnici pletle stvari, ki so se pozneje razšlele v velikem obračunu, v svetovni vojni. V znanem dunajskem hotelu, kjer se shaja odlični svet iz polovice sveta, se v Silvestrov noči leta 1913-14 odigra drama, ki je prav toliko učinkovitosti daje špona ob leže kakor ljubezen. Manuskript ni napisan slab, čeprav v njem na nekilih mestih ne manjka paletičnih fraz, ki slovake navdajajo s pri nemških filmih za gledalca redno grozo pred banalno rešitvijo. Avtor pa se sprelno prekrmiri preko teh mest, kjer jih je bil najbrž sam interpretiral zaradi oficilne »neoporečnosti«. — Režiser Engel je snov obdelal v primerjavi s prisotnimi smislov za treno in racionalno, posrečilo se mu je na verjeten način prikazati predvojno življenje, kakor se je razodeloval v družabnost, s primernimi epizodami utemeljiti prepljivost dogajanja in poskrbeti v nizu slik za živo zgoščenost, ki le redko učinkuje kot prenartpanost. Mož se je bil prav gotovo s pridom učil pri filmski umetnosti drugih, raztežljih narodov. Da je »Hotel Sacher« uspel in da tudi glavni igralci lahko izčrpajo svoje zmožnosti, je v odločni meri natančno poskrbel njegova zasluga. Res pa je, da je tokrat imel na razpolago nekaj odličnih interpretov tudi za postranske vloge.

Tovarni na Muri in zvezza z zaledjem

Maribor, 2. januarja.

Na Muri stoji na jugoslovanski strani dve večji tovarni, in sicer tovarna lepenke v Ceršaku v občini Št. Ilj ter tovarna papirja in lepenke na Sladkem vrhu v župniji Marija Snežna. Tovarna v Ceršaku žal nima nobenih cestnih zvez, po katerih bi mogla prevažati surovine in tovarniške izdelke po jugoslovanskem ozemlju do železniške postaje v Št. Ilju. Dosedaj je morala tovarna prevažati vse blago v Ceršaku čez Muro z brodom, nato po nemškem ozemlju skozi Černišine in Gersdorf na Spielberg in tam čez most čez Muro in potem po državni cesti eno uro dalce na Šentiljski kolodvor. Ze to prevažanje po tujem ozemlju je bilo združeno vedno z velikimi sitnostmi, za tovarno in pa za voznike. Na milost in nemilost so bili naši izročeni oblaščnikom v drugi državi, ki je nazadnje res prepovedala prevoz. Zaradi tega je tovarna zaprosila banskem upravo, da bi izdala dovoljenje za zgraditev ceste od tovarne do banovinske ceste, ki veže Št. Ilj z Marijo Snežno. Banskem upravo je šla podjetja na roko posebno zaradi tega, ker bi u zgraditvijo tovarne zgubilo okoli 150 delavskih domačih družin delo in kruh, vozniki pa zaslužek, občina doklade, država in banovina pa lepe davčne vsote, ki jih tovarna plačuje. Od jeseni dela okoli 50 delavcev samih domačinov pod vodstvom mariborskega okrajnega cestnega odbora novo cesto, ki bo predvidoma v letu 1940 gotova in bo tako to podjetje osamosvojeno. Našli so se tu nekateri ljudje, ki skilijo vedno tja čez Muro, ki so na vse preteže rogovili proti tej novi cesti. Sedaj pa imajo dolg nos in sami vidijo, da je cesta tudi iz domačih gospodarskih razlogov bila krvavo potrebljena. Tudi tovarna na Sladkem vrhu nima prave cestne zvez z banovinsko cesto. Tudi tu je dala tovarna izdelati načrte za zgradbo nove ceste od tovarne do banovinske ceste. Tovarna na Sladkem vrhu ima žično železnicu od Št. Ilja do tovarne. Če bi pa ta dovalčilica iz kakšnih koli razlogov ne mogla obratovati, bi moral tudi ta tovarna obrati ustaviti. Tu je zaposlenih nad 250 delavskih družin. Predpriprave za zgradbo zvezne ceste k tej tovarni so tudi že v toku.

Iz naravne smrti so ljudje naredili zlocin

Maribor, 2. januarja.

Vsa okolica Sv. Jakoba v Slovenskih goricah se je razburjala zaradi smrti 60 letne posestnice Ivane Orovec v Zg. Hlapju. Tega smrtnega prizračja se je polastila ljudska gonorica ter iz njega naredila tajinstven zlocin. Ivana Orovec je bila vdova ter je živelna v Zg. Hlapju skupaj s svojim bratom in s svojim nečakom, ki je bil solastnik njenega posestva. Na starega leta zadnji dan zjutraj so jo našli na njeni postelji mrtvo. Ker je imela na vrati neke odgrnine, je ljudska gonorica iz tega izkonstruirala zverinski umor, katerega naj bi bili izvršili sorodniki pokojnice. Ljudje so priprovedovali, da je nesrečno starko nekdo ponosni zadavil. Odpeljali so jo na pokopališče v Sv. Jakobu, kjer bi se moral vrstiti danes dopoldne pogreb. Tega pa so prepričali orožni, ki so bili obveščeni, da je starika umrla nasilne smrti in so dogodek naznani državnemu tožilstvu. — Obenem so zaprli nečaka rajnice, ki naj bi po izjavni nekaterih ljudi prišel kot storilec v poštev. Danes popoldne se je vršila obdukcija trupla po-

Tragična smrt ruskega vo, nega ujetnika

Maribor, 2. januarja.

V naših krajih je po svetovni vojni ostalo še nekaj ruskih vojakov, ki so prišli v avstrijsko ujetništvo ter so bili med vojno razdeljeni na deleži med posamezne kmete, da so jim pomagali pri poljskih delih. Eden takih je bil tudi Ivan Šejti, ki je bil v Mariboru posebno znan. Po končani vojni se je vdinjal v mariborski oklici ter je služil za hlapca pri raznih posestnikih. Pozornost je vzbujal s svojim izrazitim mongolskim obrazom. Bil je namreč nekje iz azijskega dela Rusija doma ter čistega mongolskega pokošenja. Nihče pa ni mogel iz njega spraviti niti besedice o njegovem domovini in o domačih razmerah. Povedal je samo svoje imé, ki ga je imel napisanega tudi v svoji delavski knjižici, vse ostale podatke pa je vedno uporno zamoljal. Tako je živel 20 let čisto za sebe svoje tajinstveno življenje. Njegovi gospodarji so ga zelo radi imeli, ker je bil zelo priden in zelo razumen za vsak posel. Pred dve leti je prišel v Kamničko za hlapca v gostilničarju Pavelčiču. Tudi tu je živel vedno sam zase, z nikomur se ni družil. Med božičnimi prazniki pa ga je zanesla nesreča na nekem vremenu, na kateri se je zaradi malenkosti sprl z domačimi fanti. Eden od teh ga je pričakoval na cesti, ter ga iz zasede udaril s kannom po glavi. Razbil mu je lobanje. Siromaka so prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer pa je včeraj našel podleglam.

Slepjar Šrkulj je bil v Mariboru zaprt

Veliko pozornost vzbuja v Zagrebu afera rawatelje občinske električne centrale inž. Marcea Šrkulja, sina bivšega ministra in zagrebškega župana prof. Šrkulja. Marcel Šrkulj je namreč po neveril pri električni centrali ogromne vsote — govoril se je o 800.000 din ter pobegnil in inozemstvo, Žbežal je čez Ohridsko jezero v Albanijo, kjer je zmanjkala za njim vsaka sled. Zanimivo pa je, da so imeli Šrkulja v Mariboru zaprijetja, še preden so njegove poneverbe prišle na dan. Poskušal je namreč pobegniti najprej v Nemčijo. V Mariboru je zahteval od policije potni list, pri tem pa je tako sumljivo obnašal, da so ga prijeli in ga vtaknili v zapor. Ko pa so potem vprašali v Zagreb, kakšen človek da je ta Šrkulj, so izvedeli, da je to ugleden gospod, proti kateremu nimajo v Zagrebu nicesar. Seveda so ga na podlagi tega obvestila takoj izpustili. Nekaj dni nato pa je prispeval za njim tiralica zagrebške policije.

Od tu in tam

Novoleten sprejem je priedel v francoskem poslanstvu v Belgradu francoski poslanik Brugere. Pred predstavniki belgrajske družbe in zastopnikov bojevnikov je imel poslanik govor, v katerem je poudarjal vročo željo Francije, da bi se vojna končala, in pri tem dokazoval, da je Francija za vojno pripravljena tako, kakor še ni bila nikoli. Njeni gmočni sredstva in oborožitev so ogromna. Zato tudi ne more biti dvoma glede izida vojne. Na koncu je poslanik razdelil več visokih francoskih odlikovanj srbskim kulturnim delavcem.

Val mraza je zajel tudi Dalmacijo, ki običajno prezivi brez posebnih vremenskih preobratov. V Splitu so imeli nedavno za 5 in pol stopinj mraza, naslednjega dne pa je zapadlo tudi več centimetrov snega. Bližnje gore so pod belo snežno odojo, kar je omogočilo, da so redki dalmatinski stičarji prišli na svoj račun. Sneg in mraz sta prinesla marsikatero presenečenje, kajti tam ni navada da bi se ljudje na veliko preskrbovali z gorivom za zimo. Sneg pa je padel tudi na bližnjih otokih. Čeprav mraz ni popolnoma odjenal, pa je vendar treba pričakovati, da bo sneg hitro skopelen. Po dolgih letih je zapadlo nekaj snega tudi v Dubrovniku. Še bolj pa so bili meščani presenečeni, ko so začutili lahen potresni sunek. Strah jih je tako prevzel, da so zbegani bežali na ulice misleč, da jih utegne zadeti podobna katastrofa, kakor jo je doživelja Turčija. Ker se pa potresni sunki niso več ponavljali, so se ljudje spet vrnili v hiše.

Borba proti nepismenosti je imela med Hrvati velik uspeh. V nekaterih vaseh skoraj ni ostalo nobenih nepismenih več. Odstotek nepismenih Hrvatov se je občutno znižal. Ta uspeh je vzpodbudil tudi Srbe, ki bivajo na ozemlju banovine Hrvatske. Kulturna organizacija samostojne demokratske stranke »Seljačko kolo« je izpeljala anketo o kulturnem stanju med srbskimi kmeti. Ugotovila je, da je sedaj na ozemlju hrvaške banovine največ nepismenih med Srbi. Zato bo organizacija po zgledu »Seljačke sloge« organizirala borbo proti nepismenosti med Srbi.

Del obale se je zrušil v morje v Ulcinju na skrajnem jugu naše države. Z njim vred se je prevrnilo v morje tudi nekaj hiš z novo carinarnico vred. Pristajanje v pristanišču je nemogoče in morajo blago iz ladji pretovarjati na čolne in ga tako prepeljavati do obale. Carinarnica je bila komaj dovršena in je veljala poldrug milijon dinarjev. Ko so jo gradili, so domačini svarili, da gradbeni prostor ni dobro izbran. In komaj je bila zgradba gotova, je nesreča potrdila pravilnost svaril. Preiskava bo morda dognala, kdo je kriv škode, ali pa tudi ne...

Občinsko upravo v Prozoru v Dalmaciji je razpuštila banska izpostava banske oblasti v Splitu in sicer po čl. 129 zakona o občinah. Okrajno glavarstvo bo v kratkem postavilo nove člane občinske uprave.

List bosanskih muslimanov »Pravda« je prenehral izhajati. O tem poroča drugi muslimanski list »Muslimska svijest«, ki pravi, da je po nastopu dr. Stojadinovića, dr. Šefikija Behmen obnovil kot glasilo muslimanskega dela JZR »Pravda«. Ko pa je dr. Behmen prenehal biti minister, je »Pravda« večkrat pisala drugače, kakor pa je bilo v skladu z njenim prvotnim linijom. Nedavno je bil list dr. Behmenu odvzet, sedaj pa je prenehal. Ni pa se znan, če bo list za stalno nehal izhajati ali pa le zasebno.

Strašna družinska žaloigra se je odigrala v vasi Rošču pri Požarevcu. Života Jovanović se je pričenil v hiši bogatega kmeta Nikola Stefanovića, ker je bil vzel njegovo počasno imenovanje Danico. Tako je od začetka že Života slišal govorice, da živi njegov last v nedovoljenih odnosih z njegovo ženo. Života je mislil, da ljudje trosijo take vesti zgolj iz zavisti, ker se je bil on pričenil v bogato hišo. Ko pa je opazil, da se last preveč ljubezno vede napram njegovi ženi, je začel oprezovati. In res je pred dvema dnevoma založil lasta, ki je v naročju držal njegovo ženo. Ves besen je skočil Životu na den, toda starec je potegnil nož in se postavil v bran. Života pa ga je obvladal in vrgel na tla. Izvili mu je iz rok nož, tedaj pa je Života pograbila stol in z njim udarila moža večkrat po glavi. Omamjen je začel Života udrihiti z nožem in pripadel lastu več smrtnih poškodb, nato pa planil nad svojo ženo in jo premikastil. Ko je spoznal, da je svojega lasta umoril, se je šel sam javit oroznikom.

Krvna osveta zahteva med južnimi brati še vedno nove žrtve. Nedavno je padel kot žrtev maščevanja Ranimir Paunović iz Miškovca blizu Čačka. Družini Paunovićev v Mijatovičev sta prišli v spor zaradi zemlje. Kravemu obračunavanju sta se hoteli izogniti s tem, da sta skenili sploščevali drug drugačem zemljo in ne hoditi po poteh, ki vodijo mimo njihovih hiš. Klub temu dogovorju pa se je Mijatovičev sin Milojub ojunil in šel mimo Paunovičeve hiše. Paunović ga je hotel odpoditi, toda Milojub ga je pretepel. Tedaj pa je prihitev Ranisav svojemu očetu na pomoci in s puško ustrelil Milojuba. Paunovič in Mijatovič so se odslej smrtno sovražili. Slednji so stalno prežali na priliku, da bodo zločin maščevali. Staremu Mijatoviču se je ponudila prilika, ko je Ranisav nesel vrečo moke iz milna. Stopil mu je nasproti in brez besede začel streljati iz samokresa. Ranisav je padel mrtev, Mijatovič pa se je prijavil oroznikom in rekel, da mu ni nič žal, kajti sedaj je potolačen, ker je maščeval smrt svojega sina Milojuba.

Iz ježe, da mu je sreča pri loteriji izmuznila iz roke, je razbil izložbeno steklo v trgovini v Belgradu mizar Gavrav Stanovič. Mož je bil pri komiju v trgovini Zikič vzel četrtnko srečke in dvakrat platal. Za tretje kolo pa je izostal, ker ni imel pri sebi petdeset din. Komi mu srečke ni hotel izročiti, dokler mu je ne plača. Mizar ni prišel, nakar je komi srečke prodal nekemu tramvajskemu sprevidniku. In glej jo smolo! Srečka je zadela 100.000 din. Mizarja Stanoviča je smola strahovito bolela. Ni si mogel izbiti iz glave srda nad samim seboj in nad komijem, ki je bil tako »nesramen«, da mu ni hotel srečke dati na »kredo«. Zato je šel pred trgovino in s pestjo mahnil po izložbi. Steklo je počilo, mizar pa je s krvavo roko popihal.

V Zagrebu se je že sestavilo posebno računsko sodišče za banovino Hrvatsko, katero bo imelo nalogo izvrsnavati na ozemlju hrvaške banovine tiste posle, ki jih je prej imela. Glavna kontrola v Belgradu s tem, da je kontrolirala vse račune. Računsko sodišče v Zagrebu bo pregledovalo tudi izvrševanje preračuna banovine Hrvatske, raznih zadrag in vseh ustanov, ki dobivajo podpore od banovine Hrvatske, če bi ugotovilo, da je bila prizadeta banovina škoda zaradi protizakonitega izvajanja predpisov ali preračunskih izdatkov. Predsednik sodišča je postal sodnik upravnega sodišča v Zagrebu Stjepko Vratar.

Lanska bilanca kupčij z nepremičninami

Ljubljana, 3. januarja.

Zemljiška knjiga okr. sodišča izkazuje zelo poučne ter za gospodarstvo mesta in okolice zanimive podatke. Zaznamovala je lani 9750 raznih zemljiškognižnih zadev in poslov, tako milijonske vknjižbe raznih posojil in kreditov, mnoge prenosne lastninske pravice, prav čedne izbire starih dolgov, nerazveseljive realne eksekucije, ko se upniki vknjižujejo na zadolženih posestva dolžnikov in ko se državni zaklad kr. Jugoslavije vknjižuje za neplačane davke na razne nepremičnine v mestu in okolici, ko se točno zapišejo vse bistvene spremembe kake nepremičnine, kake zemljiške parcele, ki je bila poprej travnik, pa je sedaj postala stavbišče, zapišejo se tudi vse spremembe ulic in hišnih števil v mestu in okolici, zapišejo se značaji zemljiških lastnikov itd.

Preteklo leto je bilo v pogledu zemljiških in hišnih kupčij izredno živahnlo, zlasti v drugi polovici, ko so pridrivali nad Evropo silni viharji, pa skušajo petiči ljudje in tudi špekulantki investirati prihranke in kapitalije v razna posestva in zemljo. Objavljal smo že med letom različne podatke o kupčijah z nepremičninami. Tudi zadnji mesec december je bil izredno živahan. Zemljiškoprometna komisija je v decembri zaznamovala do 205 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost

nost 11,650.000 din. Ze ta vsota je prav čedna!

Lansko leto, lahko rečemo, je doseglo povsod velik rekord, tako tudi na nepremičninskem trgu. V letih stiske in pomanjkanja razpoložljivega denarja se bilo celotno prodanih toliko nepremičnin, kakor na pr. lani v zadnjem četrtek. Navadno je bilo tista leta stisk zaznamovanih do 700 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost do največ 55 milijonov din. Lani so to vsoto skoraj dosegli zadnji trije, odnosno štirje meseci.

In velikanske milijonske vsote zaznamuje povsod promet na nepremičninskem trgu! Po podatkih zemljiškoprometne komisije je bilo lani prijavljenih do 1750 kupnih pogodb. Naprodaj so bile razne hiše v mestu, lepe vile, stavne parcele, njive, travniki, okoliška posestva, male parcele in gozdovi, ki so bili raznemoračno poceni. Po splošnih podatkih so značale nekatere kupčije milijonske vrednosti, prodane pa so bile tudi prav majhne parcele za zneske od 500 din naprej. Te parcele so kupovali navadno delavci, ki so v okolici zidali hišice in si okrog njih napravili male vrtove.

Nepremičninski trg drugače za lansko leto zaznamuje, da je značala kupna vrednost vseh prodanih hiš, zemljišč, parcel in posestev okoli 175,450.000 din. Pač prav velik poslovni promet na realitetnem trgu!

Zvišanje cen v kavarnah

Združenje gostilniških podjetij v Ljubljani nam pošilja:

Pod težo razmer, v katerih žive naši gostilniški podjetniki, so s 1. januarjem tudi ljubljanski kavarnari delno podražili cene in sicer predvsem kavi in nekaterim drugim piščakom. To malenkostno zvišanje cen za 50 par nikakor ne gre v koriat samih kavarnarjev, saj ga opravljajo že samo zvišanje cen živiljenjskih potrebščin, zlasti tistih, ki jih kavarnarji največ porabijo. Klub temu malenkostnemu zvišanju pa so cene v ljubljanskih kavarnah skoraj pri vseh predmetih za 1.50 din cenejši kakor v Zagrebu ali Belgradu.

Ljubljanski kavarnarji so prepričani, da bo naša javnost vpoštela težavne raznere, v katerih žive, zlasti pa njihovo skrb za veliko število učlužbenstva po vseh ljubljanskih kavarnah, ki jim kavarnarji poleg drugega dajejo tudi hrano. Kavarnari torej ne iščajo dobitka pri tem zvišanju, pač pa morajo spričo povisjanja davččin in cen splošnih živiljenjskih potrebščin največ ravnovesje med sedaj nastalimi razmerami in prejšnjimi. Mimogrede emfizamo, da so se podražile cene mleku od 1.80 na 2.25 do 2.50 din, eurovemu maslu od 22 do 28 na 34 do 42 din, jajcem od 0.70 na 1.50 do 1.75 din, smetani od 17 na 23 do 25 din, kavi od 75 na 90 do 120 din, čaju od 120 na 200 din, kakau in čokoladi od 34 na 48 din, pa tudi vsem ostalim živilom, potrebnim za prehrano kavarniškega osebja.

Ljubljanski kavarnarji so se med zadnjimi odločili, da za malenkostnih 50 par zvišajo cene. V času, ko so se vse stanovi borili za zvišanje meščnih prejemkov in njihovo prilagoditev splošni podražitvi cen živiljenjskih potrebščin, so se vztrajali pri starih cenah, čeprav jim je razlika med starimi in novimi cenami spričo starik cen v lokalih povzročala težke izgube. Če so se vsi stanovi borili za zvišanje prejemkov in je vseem stanovna bila celo pri oblastnih priznana upravičenost ojihovih zahtev, so zista zanesljivo na malenkostno povisanje cen upravičeni tudi gostilniški podjetniki, ki so že itak z najrazličnejšimi davččinami preobloženi.

Združenje gostilniških podjetij prosi javnost, da vpoštova upravičene razloge, ki so ga napotili do sklepa za delno zvišanje cen v kavarnah in ne smatra, da gre prebitki, ki se pojavi spričo tega zvišanja v osebni pred kavarnarjem, pač pa so to malenkostno zvišanje zahtevale žal tako izpremčenje živiljenjskih razmer. Nemogoče je, da bi kavarnarji, ki so jim zvišali cene vsem najbolj potrebnim živilom, vztrajali pri starih cenah.

All se je leseni most v Kranju že podrl?

Kranj, 2. januarja.

Lansko leto je bil dograjen in izročen promet novi leseni most čez Kokro. Občinska opozicija in vsa kracinska »nacionalna« gospoda je takoj napovedala, da se bo most podrl. Občino je stal sam most točno 314.000 din, škodoželjni pa seveda ne morejo verjeti, da je bil most tako poceni in pravijo, da bi tako velik most moral prav za prav stat občino kar 990.000 din. Drugi pravijo, da bi bilo treba le še 125.000 din, pa bi občina lahko napravila betonski most. Tako pa je zapravila veliko denarja za leseni most, ki bo zdaj, zdaj padel v vodo. Vsi pametni ljudje pa veda, da je most trden kakor skala. Most bo lahko že dolgo stal in omogočal promet. Tudi »Jutro«, »Slovenski narod« in »Delavska politika« so v velikih skrbih. Pri tem vse namenoma prikrivajo javnosti, da je bil ta most v prvi vrsti namenjen le za pešce. Ce so sprva upali, da bodo mogli voziti preko mosta tudi 2- do 3-tonski vozovi, potem so izvedbo te namere pač preprečili oziroma, ki se predpisni niso držali in z največjimi tovori vozili preko mostu. Vsi opozimi in opozorila so bila zamerna. Občini ni kazalo drugega, kakor da vozni promet splet prepove in ga zabrani z zapornimi napravami. To je občina moral storti, če je hotela most ohraniti pravemu namenu.

Težave z obveznim vračanjem praznih vreč

Ljubljana, 3. januarja.

Obveznost vračanja praznih vreč iz inozemstva povzroča našim izvoznikom, zlasti izvozniškim, ki izvajajo deželne pridelke v manjših kolonijah, velike težave, ker inozemski uvozniki nočejo prevezti obveznosti, da bodo prazne vreč vrnili našemu izvozniku ob določenem roku. To je tudi razumljivo, ker inozemski uvozniki v mnogih primerih preprodajo uvoženo blago v originalnih vrečah in ne glede na to vračanje zvezzano s tolikimi formalnostmi in stroški, da noče zlasti pri manjših posiljkah nikdo prevzeti takih obveznosti. Zato je Zbornica TOI v Ljubljani prosila Narodno banko, naj oprosti od obvezne vračanja praznih vred vsaj eno izvozniški, ki izvajajo manjše kolonije. Na vlogo je prejela zbornica od Narodne banke obvestilo, da je odbor razpravljal o vprašanju.

Osješki »Gvoždar« je igral proti odličnemu madžarskemu klubu Ujpest neodločeno 1:1. Rezultat predstavlja za domačine zelo lep uspeh. S tem je tudi Ujpest zaključil svojo turnejo po Jugoslaviji.

V Splitu je SK Split z hrenškim rezultatom premagal Majstora sa mora z 8:0 (5:0).

V Budimpešti je gostoval romunski hokej klub Rapid iz Bukarešte. Nastopil je proti madžarskemu hokej klubu BKE – torej moštvo, s katerim se bo kmalu srečala ljubljanska Ilirija. Zmagali so Madžari s 7:1. Gostje so bili mnogo slabši nasprotnik.

V Varaždinu pa je bila hokej tekma med Varaždinskim športnim klubom in med zagrebškim Maratonom. Zmagali so Varaždinci s 4:1; bili so mnogo boljši kakor Zagrebčani.

Italijanska časopisna agencija Stefani poroča iz Helsinkija, da je v borbi na Karelški ožini padel znani finski težkoatlet Erki Tanila.

Za svete Tri kralje gostuje v Zagrebu nogometno moštvo Bate iz Borova. Bata bo nastopil na koncertu izvedenem v skladu s predpisanimi pravili.

Nova ameriška plavalna zvezda. V Ameriki so odkrili novo plavalno zvezdro v osebi trinajstletne Nancy Markey, ki je preplavala 400 m dolgo progno v prostem slogu v času 5 minut 27 sekund in dve desetinki sekunde. Dosedanji rekord na tej

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraje	Baronečko stanje	Temperatura °C	Hladilna voda °C	Veter (smer, s. h.)	Padevine	
					na	

Moscickemu Svica drugič „domovina na tujem“

Iz hvaležnosti za izredne zasluge na znanstvenem poliu, ga je Svica sprejela leta 1908 med svoje državljane

Poljska ni mogla vzdržati silovitega vojskega pritiska Nemčije v pretekli jeseni in je bila s tem njena usoda zapeta, gotovo vsaj za nekaj časa. Njena vojska se je ob dejstvu, da je nanjo prisilila od vzhoda še Sovjetska Rusija, morala vdati, kar se je zgodilo še toliko prej, ker so odločajoči krogi tako rekoč izgubili glavo, ter so številni med njimi raje pravčasno nesli svojo glavo na varno, kakor pa bi vztrajali z ostalo vojsko in trpečim ljudstvom do konca. To so jim nekateri v tujini hudo zamerili, drugi pa so spet prepričani, da tudi ni imelo več smisla, da bi se branili in se sami izpostavljali nevernosti. Če bi ostali na Poljskem, bi morda tudi nje zadebla ista krvava usoda kot tisoče in tisoč drugih, tako pa imajo zdaj vsaj v tujini možnost delati kot odgovorni ljudje na to, da Poljska nekoč spet vstane.

Med drugimi vplivnimi in odgovornimi osebnostmi, ki so Poljsko tedaj zapustili, je bil tudi predsednik republike Moscicki. Romunija je tem visokim beguncem dala prvo zavetišče, tudi Moscickemu. Te dni pa smo brali, da se je odločil Romuniju zapustiti in si poskrbiti končno zavetje v Švici. Že tedaj, ko je zapustil Poljsko, se je odločil, da se poda v Švico, toda iz Poljske je bilo njemu v tedanjih časih možno priti v Švico le naokrog, čez Romunijo. Časopisi so tedaj objavili poročilo, da je Švicarska vlada 3. oktobra dovolila prof. Moscickemu bivanje v Švici. Takšno dovoljenje pa je bilo treba tudi utemeljiti. Poudarili so ob tej prilici, da je bil Moscicki že od 1. 1908 Švicarski državljan in pristojen v neko občino v frieburskem kantonu. In res si Moscicki ni izbral Švico za svoje bodoče bivališče zato, ker je to že na glasu kot dežela političnih beguncev, pač pa, ker je Švica ranj res že nekaka druga domovina, dežela, v kateri je pred davnimi leti razvila svoje znanstveno delovanje.

Leta 1902 je Ignac Moscicki pobegnil iz Varsave, kjer ga je policija iskala zaradi njegovih zvez z ruskih socialističnih revolucionarji. Najprej se je podal v London, ki je bil tedaj nekako središče poljskega osvobodilnega gibanja. Tesno je tedaj sodeloval s po-

Kje je žensk več in kje manj kot moških

Angleški tisk je objavil zadnjič nekaj zanimivih številčnih podatkov, ki kažejo, v kakšnem razmerju je v posameznih državah število moških nasproti številu žensk. Iz teh podatkov se vidi, da je po nekaterih državah, predvsem v velikih, število žensk večje, kot pa število moških. Med velikimi državami tvorita edino izjeme v tem oziru Japonska in Združene ameriške države. Po tej angleški statistiki posnemamo naslednje podatke:

Na 1000 moških pride na Kitajskem 1139 žensk, v Rusiji 1103, v Angliji 1088, v Franciji 1071, v Nemčiji 1058 in v Turčiji 1036. To so, kakor se vidi same takšne države, kjer je žensk več kot moških. Ne smemo pa misliti, da je povsod na svetu tako in da imajo ženske tudi v tem oziru prednost pred moških. So namreč tudi takšni narodi, kjer je nežni spol v manjšini. V Združenih ameriških državah na primer ne pride na tisoč moških nič več kot 976 žensk. Približno takšno je razmerje med številom moških in žensk tudi v svobodni irski državi, v Bolgariji in na Japonskem. Posebno malo pa je žensk na Kubi. Tu so moški dosegli svoj rekord. Na tisoč moških pride v republiki Kubi le 888 žensk. Tako malo jih menda res ni nikjer več.

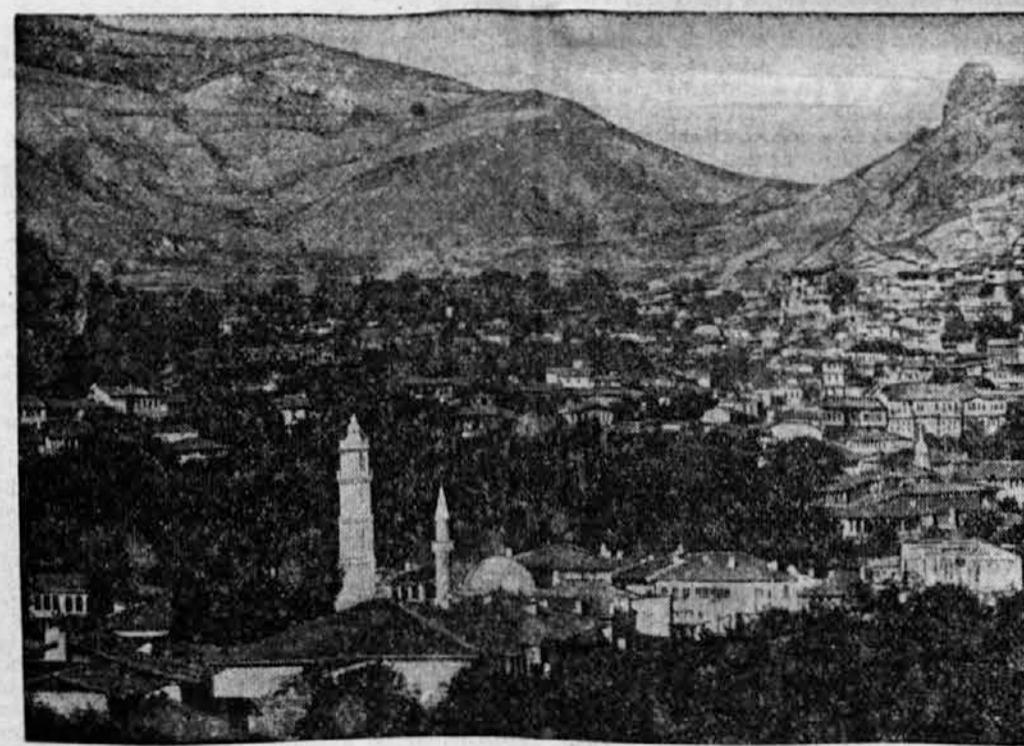
No, dobro bi bilo na vse zadnje tudi vedeti, kako je pri nas s to stvarjo. Ce se držimo podatkov, da je pri nas med stotimi ljudmi 49 moških in 51 žensk, potem lahko izračunamo, da je naše mesto tudi v tem oziru nekje med Nemčijo in Turčijo, prav kakor po zemljepisnem položaju. Račun nam namreč pove, da pride pri nas na tisoč moških 1041 žensk. Ne smemo pa seveda misliti, da pri tem igra prav zemljepisni položaj glavno vlogo. Ce primerjamo Anglijo in Irsko, potem moramo pač opustiti misel, da ima pri tem zemljepisna lega kakšno odločilno vlogo, saj je, kakor smo videli zgoraj, v Angliji na tisoč moških 1088 žensk, na Irskem, ki leži približno v enaki zemljepisni širini, pa je na tisoč moških kmaj 976 žensk. Vzrok, da ponekod prihajajo na svet rajš ženske ali pa moški, mora biti pač v tem drugem, kar pa tudi gotovo ni odvisno od človekove volje.

kotnjim Pilsudskim in je izkoristil svoje bivanje v Londonu v to, da konča svoje študije, ki jih je bil začel na politehnični šoli v Rigi. Njegova dela s področja elektrokemije so kmalu vzbudila splošno pozornost ne samo v Londonu, pač pa tudi drugod. Njegov sloves je postal tolikšen, da je nekoga dne prispeval iz Švicerij naslovljeno pismo, v katerem mu visoka šola v Friburgu ponuja stolico. Bilo je to leta 1897. Moscicki se je tedaj res podal tja in je bil na univerzitetni profesor do leta 1913. Med tem časom se je v glavnem bavil s kemijo. Po nekaterih novih kemičnih odkritijih je zgradil nekaj kemičnih tovarn, med drugimi tudi tovarn električnih kondenzatorjev. S tem svojim delom je postal za Švico zelo zaslужen mož. V znamenje hvaležnosti ga je Švica sprejela 1908 za svojega državljan.

Potem je prišla svetovna vojna. Obenem s Paderevskim se je popolnoma posvetil neki svoji višji logi, delu za obnovitev svoje domovine. Dvajset let je nato preživel na raznih odgovornih in težkih mestih v službi svoje domovine. Lansko leto pa ga je kruta usoda spet pregnala v tujino. Čudno se je zgodovina ponovila. Spet se je vrnil v deželo, kjer je začel kot mladenič svoje znanstveno delovanje, obenem pa pripravljal osvobojenje svojemu narodu. Morda mu bo še dan doživeti novo vstajenje svoje domovine. Morebiti je sedanje njegovo bivanje v Švici. Takšno dovoljenje pa je bilo treba tudi utemeljiti. Poudarili so ob tej prilici, da je bil Moscicki že od 1. 1908 Švicarski državljan in pristojen v neko občino v frieburskem kantonu. In res si Moscicki ni izbral Švico za svoje bodoče bivališče zato, ker je to že na glasu kot dežela političnih beguncev, pač pa, ker je Švica ranj res že nekaka druga domovina, dežela, v kateri je pred davnimi leti razvila svoje znanstveno delovanje.

Neprestano prihajajo poročila o potopitvah ladij ob vzhodni angleški obali in sploh v Severnem morju. Marsikdo je tudi prepričan, kako odlično, neoporečno, angleške trgovske ladje pa sploh ne gredo na morje brez varnejšega spremstva bojnih ladij, brez rušilcev, ki so opremljeni z najmodernejšimi iznajdbami za boj proti podmornicam pod vodo in na morski površini. Največja razlika je danes v tem, da so zdaj letala neprimereno hitrejša kot pa so bila tedaj in lahko zelo hitro odkrivajo

Nemška podmorniška vojna danes niti približno ni takšna kot je bila v svetovni vojni, leta 1917. Angleški sistem spremstva se uveljavlja odlično, neoporečno, angleške trgovske ladje pa sploh ne gredo na morje brez varnejšega spremstva bojnih ladij, brez rušilcev, ki so opremljeni z najmodernejšimi iznajdbami za boj proti podmornicam pod vodo in na morski površini. Največja razlika je danes v tem, da so zdaj letala neprimereno hitrejša kot pa so bila tedaj in lahko zelo hitro odkrivajo

Tokat, eno turških mest, ki mu zadnji potres tudi ni prizanesel. Kakor po drugih mestih, je povzročil tudi tu ogromno tvarno škodo ter zahteval veliko število človeških življenj.

A. G. Barrili

45

DVE BEATRICI

XX. poglavje.

Napočilo je jutro 3. avgusta leta 1492., ki je ostal znamenit v zgodovini človeštva; kajti ta dan so odplove iz Palosa tri ladje, ki so nosile Krištofa Kolumba in njegovo eрео.

Že preden se je zdanihlo se je v pričetnišu zbrala ogromna množica ljudi. Prišli so vsi prebivalci mesta Palosa in vseh bližnjih krajev. Prišli so svoji mornarjev in vojakov, ki so odhajali. Ni bilo majhno število tistih, ki so ob ločitvi jokali; saj so vedeli, da je ta ločitev drugačna kot one, ko ob slovesu že mislimo na vrnitev. Vsi ti ubogi mornarji so odhajali v negotovost; podajali so se v smrtno nevarnost.

Vitez, katerega je preje nagonovila, se je nekoliko umaknil s svojimi tovarisi in jo pustil samo. Ona pa tega ni niti opozila. Prepoznała je admirala na ladji »Santa Maria«; videla je samo njega in misila samo nanj.

»Naj vas varuje Vsemogočni, don Cristoval!« je zašepetalna in solze so ji stopile v oči.

Napravila je še nekaj korakov, da bi bila bližje njemu, ki je popolnoma obvladal njena čustva. »Oh, da bi imela peroti, da bi mogla zleteti na ladjo; ali da bi mogla hoditi po vodi! A morale je obstati; valovi, ki so pljuskali ob obrežje, so ji škropili rob obleke.

Medtem se je iz neke bližnje skupine odtrgala neka postava in se približala markizi. Bila je ženska plemenitega rodu, kar je bilo mogoče spoznati po njeni obleki in ponosno vzravnani postavi.

Bližnja teh dveh žensk ni bila nič izrednega, saj so se tudi drugi čimblji bližali obali, da bi bolje videli odhajajoče ladje in mornarje na njih.

Markiza se je okrenila in pogledala novodošlo žensko. Takoj jo je spoznala po lepih, a strogi potekah in po zlatih lačih, na katerih so odsevali sončni žarki.

Zrla sta si nekaj trenutkov v oči; nato se je plavolaska, katero je čitala, gotovo tudi že spoznala, že bolj približala markizi, se na lahko priklonila in vprašala z začudenjem:

»Vi tukaj, gospa markiza?«

»Ah, vi ste, Beatrice Enríquez?« je vzkliknila markiza. »Če je moje mesto tukaj, da pozdravim prijatelja, ki odhaja, ne zdi se mi, da bi bilo za vas. Vesaj je ironično nadaljevala, »zadnje besede, ki ste mi jih rekli nekoč, so me o tem uverile.«

Temna rdečica je zazila plavolaski obraz.

podmornice. Brez dvoma je njihov boj s podmornicami danes mnogo uspešnejši kot je bil pred 22 leti.

Nobene države ni, ki bi bila v resnicu pravi gospodar morja. To se pravi z drugimi besedami, da ni mogoče z morja sovražnika čisto pregnati. Tedaj lahko trdimo, da ima Velika Britanija zdaj prav tako kot v svetovni vojni, ključ do večine morij in da je tako še najbolj upravičena, lastiti si naslov gospodarja morja.

Da ne bi stari topovi delali sramote modernim...

Kaprol amerikanske armade Benjamin Holland ne bi bil Amerikanec, če ne bi imel smisla za trgovino in to morda bolj kakor pa za vojaški stan. Ko je videl nekoga dne v trdnjavi Jay stare topove, ki niso več služili svojemu namenu, mu je padlo v glavo: Kaj bi hranili te stare škatle, ki pa ima danes topništvo toliko modernih topov. Ko je tako premisljeval, kako bi se stare škatle dale najbolje porabiti, mu je šinilo v glavo, da bi njegov žep bil deležen boljše usode in tako z njim tudi on sam. Topovi so bili težki po 400 kg in cevi so bile iz medi. Napravil so štiri tovariste, naj mu pomagajo naložiti to staro šaro na tovorne avtomobile, ker da je dobil nalog, naj jih spravi, da ne bodo delali modernemu topništvu sramote. Odvlekli so topove k nekemu trgovcu s starim železom in on jim je odšel na roko 170 dolarjev, kar je že lepa vsota. Ker pa v Ameriki ni več prohibicije in smejo zlato kapljico prav tako brez skrb pošiljati po grlu kakor pri nas, kdor ima kap pod palcem seveda, so stopili v bližnjo krčmo, da bi si privoščili vrček piva in pogasili hudo žejo, ki jih je prijela med prevažanje in nakladanjem topov. Ker so imeli tudi denar in je človek ob takih prilikah gotovo žejen, čeprav drugače ni nikoli, je šlo vse, kakor so si želeli. Naredili so špivski turco in še eno, dokler je šlo in dokler sovražnike ni bil premagan.

Zadeva pa je prišla na uho oblastem. Hitro so poslali po topove, toda ostali so samo štirje, eden pa je žalostno in neslavno končal — v trgovčevem žepu.

Velika zaposlenost danskih ladiedelnic

Danske ladiedelnice so bile v vsem letu 1939. zelo zaposlene. Zgradile so v letošnjem letu 29 ladij z brutto-tonažo kakih 140.000 ton. Prav toliko ladij so zgradile danske ladiedelnice leta 1938. Izvzemši dve vojni ladji s tonožem 4000 ton, so vse ostale ladje tovorne na motorni pogon. Danske ladiedelnice so prejele večje število novih narocil, toda žetave glede pravčasne preskrbe s potrebnim jeklom bodo imele znaten vpliv na izvršitev teh narocil.

Torej pa je prišla na uho oblastem. Hitro so poslali po topove, toda ostali so samo štirje, eden pa je žalostno in neslavno končal — v trgovčevem žepu.

Maročajte Slovenski dom!

S Slovaškega . . .

STANOVANJSKE TEŽAVE V BRATISLAVI

S stanovanj je tudi v Bratislavu križ. Ne samo, da jih je težko dobiti, pač pa so tudi precej draga. Ker ima bratislavška mestna občina v zadnjih časih izredno visoke izdatke, pravijo, da bo treba najti kritje za te stroške. Zdaj že govore, da se je mestni svet odločil zvišati stanarino v mestnih hišah, in sicer kar za 24 odstotkov. Razen drugih težav, s katerimi se morajo boriti Bratislavci, zdaj grozi še to.

ŽELEZNICARSKO LETOVIŠČE V SLIKOVITIH TATRAH

Kakor drugod, so tudi na Slovaškem zdaj začeli posvečati precejšnjo skrb vprašanju, kako bi preskrbeli železničarjem in njihovim družinam prijetne počitnice, saj je ta stanega mesta res najbolj potreben. V zvezi s tem je Zveza slovaških železničarjev sklenila zgraditi v slikovitih Tatrah pod Štrbskym Plesom moderno letovišče, kjer bodo mogli železničarji s svojimi družinami prebiti svoje počitnice. Posebno mnogo se ukvarjajo z misijo, kako bi zgradili prikladne stavbe za železničarske otroke.

ZA HLINKOV SPOMENIK — 450.000 DIN

Mesto Žilina na Slovaškem je postavilo v svoj letni proračun tudi vsoto 300.000 Ks, ali v načem denarju okoli 450.000 din, za postavitev monumentalnega spomenika pokojnemu voditelju slovaškega naroda Andreju Hlinki. S tem denarjem bodo uredili tudi poseben Hlinkov park. Kakor se vidi, med Slovaki le še nista zamrila hvaležnost in spomin na velikega slovaškega voditelja in borce za slovaške narodne pravice, čeprav so časi zdaj izredno težki.

SLOVAŠKO DNEVNO ČASOPISJE

Na Slovaškem izhajajo vsega skupaj le štirje dnevni časopisi, in sicer »Slovak« in »Slovenska Pravda« v Bratislavi, »Slovenska Politika« v Žilini in »Slovenska Sloboda« v Prešovu. Delajo pa v zadnjem času tudi na to, da bi spremeniли sedanji tečnik »Nitrianska stráž«, ki izhaja v Nitri, v dnevnik. Potrebo po tem čutijo predvsem zato, ker Nitra leži v bližini madžarske meje.

SESTNADSTROPOV POSLOPJE V VISINI

2634 m

V Tatranski Lomniči so priredili poskušno vožnjo na zadnjem odsekod žične železnice, ki pelje na Lomnicki vrh. Ta železnica je nekako tehnično cudo. Sestoji iz dveh odsekov, od katerih je vsak dolg 5,5 km. Zgradili so jo v petih letih in je stala 30 milijonov krov. Na Lomnickem vrhu stoji v višini 2634 m (višje kot naš Grintovec) šestnadstropna stavba za izletnike. Zadnje poskušne vožnje so bile uspešne in bo v najkrajšem času odprt tudi drugi del te žične železnice.

Radio

Program radio Ljubljana</h4